ISSN: 2383-3483; Journal of Police Medicine. 2024;13(1):e14

Journal of Police Medicine

ORIGINAL ARTICLE OPEN ACCESS

Analyzing the Antecedents, Consequences and Interventions Related to Cyber Bullying and Victimization of Adolescents: a Systematic Review of Domestic Literature

Fatemeh Alipour[1 PhD Student], **Abolfazl Farid**[1 * PhD], **Ramin Habibi kaleybar**[1 PhD], **Golamreza Golmohammad nejad**[1 PhD]

[1] Department of Educational Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Azarbaijan Shahid Madani University, Tabriz, Iran.

ABSTRACT

AIMS: Criminologists agree that the increase in cybercrimes, including cyberbullying, is a result of technological advances that have changed social interaction and people's behavior and has become a common psychosocial problem and maladjustment in the child and adolescent population. The present study was conducted with the aim of identifying the antecedents, consequences, and interventions related to cyberbullying and victimization in the available research conducted inside the country in the years 2013 to 2023 and based on a systematic review.

MATERIALS AND METHODS: Research records were searched using multiple internal electronic databases and using keywords such as cyberbullying and victimization, cyber violence, cyber harassment, cyberbullying and cyber victim, cyber violence, and cyber harassment. After extraction, the content of the research was qualitatively evaluated, and content analysis was used to examine the data.

FINDINGS: After searching and evaluating the studies, the final analysis was done on 30 studies with 40 investigated variables. Most of the research included the fields of antecedents and equally related to outcomes and interventions. The findings showed that the antecedents can be placed in three categories of factors related to culture, cognition, and emotion. Also, interventions and estimated outcomes can be placed separately in a separate class, as a summary.

CONCLUSION: The present research can help to clarify the antecedents, consequences, and interventions related to the field of cyberbullying and victimization and provide a comprehensive plan for conducting studies in a more coherent and high-quality manner for researchers in future research.

KEYWORDS: Cyberbullying and victimization; Adolescent; Systematic Review.

How to cite this article:

Alipour F, Farid A, Habibi kaleybar R, and Golmohammad nejad G. *Analyzing the Antecedents, Consequences and Interventions Related to Cyber Bullying and Victimization of Adolescents: a Systematic Review of Domestic Literature.* J Police Med. 2024;13:e14.

***Correspondence:**

Address: East Azerbaijan Province, Tabriz, 35 km of Tabriz-Maragheh Road, Shahid Madani University of Azerbaijan,
Postal code: 5375171379
Mail: abolfazlfarid@gmail.com

Article History:

Received: 07/05/2024
Accepted: 21/07/2024
ePublished: 27/07/2024

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

Copyright © 2024, Journal of Police Medicine | This open access article is licensed under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License*

INTRODUCTION

Technology, information, and communication technology have become more and more important in people's lives day by day. Despite the many benefits that information and communication technology provides to people, it is observed that these tools, especially by adolescents, are used for purposes other than their intended purpose, namely to use them to harm others. Collectively, these acts are called cyberbullying [1] and are defined as intentional and repeated acts to harm others using information and communication technologies, including computers, mobile phones, and other electronic devices [2].

Cyberbullying includes behaviors such as spreading rumors in the digital environment, excluding people from digital groups, impersonating a person, making negative comments about someone [3], taking revenge, or intentionally embarrassing the victim by sending personal photos or videos in the virtual environment without their consent [4]. Cyberbullying and cyber victimization are common issues in adolescent development, and their statistics are increasing with the continuous development of technology and the Internet [5]. The results of Ansari's research, after analyzing numerous studies, show that the average annual cyber victimization is 14 to 21 percent [6]. Also, globally, 10 to 72 percent of adolescents have reported being victims of cyberbullying [7]. Most adolescents who are bullied online have experienced problems such as mental health disorders [8], depression [9], stress and maladaptive coping strategies [10, 11], and even suicide [12]. In addition, many studies have found a strong correlation between cyber victimization and cyberbullying [13]. For example, a meta-analysis based on cyberbullying showed a significant positive correlation between cyber victimization and cyber harassment [14]; In other words, 5.7% of adolescents who were victims of cyberbullying chose a retaliatory coping strategy, such as cyberbullying, and often perpetrated cyberbullying in the same online environment where they experienced bullying, initiating a vicious cycle of continued bullying and cyber victimization [15]. Given the aforementioned consequences and the existence of such a cycle, it seems inevitable to examine the antecedents, including protective and risk factors, of cyberbullying and cyber victimization as a basis for effective prevention and intervention efforts and to provide necessary measures to combat and reduce it. Over the past 15 years, various studies have evaluated the effectiveness of interventions related to cyberbullying. For example, Polanin et al., in a comprehensive systematic review, extracted 320 total effect sizes from these early studies. The results of this study showed that the programs included in the interventions can reduce the perpetration of cyberbullying by 76% and the victimization of cyberbullying by 73% [16]. In this regard, Life Skills is an example of an effective intervention program that is based on rational-emotional behavior therapy and social learning theory to improve social, emotional, and moral skills. This program has been integrated into the curriculum of schools in the Netherlands for two academic years using techniques such as role-playing, discussion, and modeling with video clips. As has been previously observed with other social-emotional learning programs, this intervention can have a positive impact on many health outcomes, especially for disadvantaged students [17]. Overall, in studies of interventions effective against cyberbullying and victimization, a skill-building component is included in approximately 80% of programs and used in curricula. The results of such studies provide important insights into cyberbullying issues for future researchers, program developers, educators, and policymakers [18].

Although research on cyberbullying has been fruitful, there are still many gaps in this field that need to be addressed [19]. A review of the literature on cyberbullying and victimization reveals a large number of empirical studies, but with conflicting results among them, each empirical study can only include a limited number of participants and variables. Therefore, a systematic review of research on cyberbullying can provide a global perspective on this field, identify what is already known and what needs to be done in the future, and attempt to fill the research gaps in this area. In this regard, it seems that because no study in this field has been conducted in this area to this extent and with this method in the country, the results of this systematic review can, as a summary, help to clarify as much as possible the risk factors, protective factors, consequences, and preventive interventions, under the general title of analyzing antecedents and consequences, and provide a conceptual map for conducting more coherent and high-quality studies for researchers in future research, and provide guidance for designing other studies using this theory in other required fields.

MATERIALS & METHODS

The present study is a qualitative-descriptive review and, according to the method of implementation, is a systematic review study that was conducted in 2024 according to the PRISMA guidelines, which are one of the valid

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

international criteria for reporting the results of review studies. In this study, to select primary studies, valid keywords were first determined based on a review of the research background for use in initial searches. In this study, the keywords included cyberbullying and victimization and cyberspace, cyber violence and cyberspace, and cyberharassment and cyberspace. The inclusion criteria for the study were studies between 2017 and 2024, and articles and research that examined the antecedents, consequences, and interventions related to bullying and cyber victimization of adolescents using experimental or quasi-experimental and correlational methods and were available in the form of a registered thesis or full-text article published online or in library archives, and were also conducted at the master's or doctoral level, and finally, the research was published in Iran and Persian. The research used in the study was also collected from research available from databases including the Scientific Database of Academic Jahad, the Comprehensive Portal of Humanities, the Iranian Institute of Information Science and Technology, the Noor Specialized Journals Database, the National Journals Database, and Civilika. In the next step, duplicate, unrelated articles, and studies that did not include adolescents were excluded from the study, as well as studies that did not meet the required standard or had serious methodological weaknesses according to the PRISMA checklist. Finally, the content of all articles was qualitatively assessed after being extracted from the relevant databases. In the present study, to examine the quality of initial studies for inclusion in the systematic review, the compliance of studies with items such as structured summary in the abstract section, rationale, and objectives in the introduction, protocol and registration sections, data collection process and summary indicators in the methods section, study characteristics in the findings section, a summary of evidence, limitations, and discussion and conclusion in the discussion section was used.

The results of these searches led to the identification of 30 studies from among the 340 studies obtained, based on the inclusion and exclusion criteria. The steps of conducting these searches and selecting studies are shown in **Figure 1**.

Most of the research is in the field of introducing antecedents (risk and protective factors). For classification, antecedents were placed in three categories: emotional, cognitive, and sociocultural. Also, research related to interventions and outcomes had the lowest frequency with 4 studies each (**Figure 2**). It should also be noted that in some of the studies, different variables were examined, and each variable was examined and analyzed separately.

Ethical Permissions: Considering the type of research, the use of appropriate checklists, not using research of minimal quality, observing the principle of honesty and accuracy in studying and reviewing primary research, and critical evaluation of researchers are among the ethical considerations of the present study.

Statistical Analysis: In this study, qualitative content analysis was used to analyze the data. When a researcher tries to infer a specific meaning from a text by classifying words and finding similarities, differences, and relationships between them, he/she uses qualitative content analysis (20). The units of analysis in this study included dependent variables, interventions, and predictor variables from the initial studies present in the final analysis, which are in the form of words or words that encompass the concept of general behavior. External review was also used to increase validity (21). In this way, all the variables coded and examined in the initial studies, along with the main extracted categories, were provided to two experienced professors in qualitative research and a researcher in the field of bullying and cyber victimization, and then a final and common opinion was reached regarding the codes and categories.

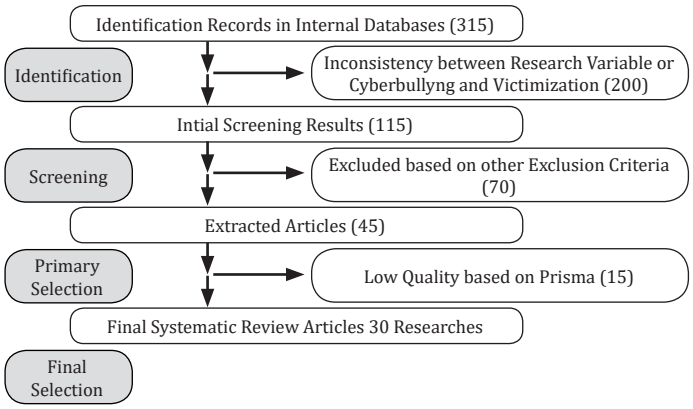

Figure 1) Flowchart of the steps for including studies in a systematic review

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

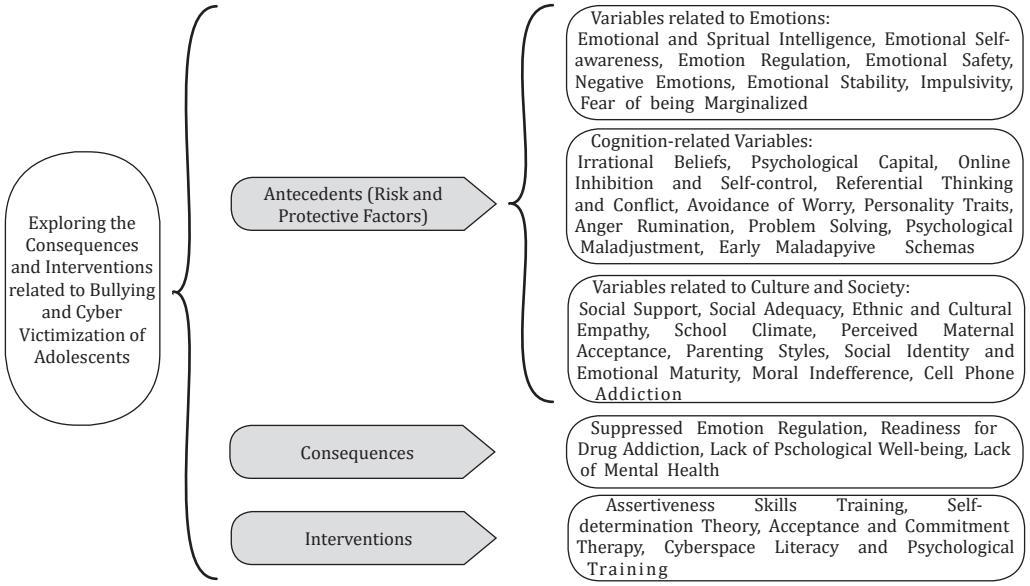

Figure 2) Conceptual model for analyzing antecedents, consequences, and interventions related to cyberbullying and victimization

FINDINGS

In this study, 30 studies with 40 different variables were examined. More details about the reviewed studies are provided in the relevant tables. Table 1 shows studies related to emotional antecedents, which are the emotional characteristics of individuals that generally have important effects on guiding individual behavior, thinking, judgment, and decision-making.

Table 2 presents information related to cognitive antecedents. This section presents the perception and brain mechanisms as a set of cognitive processes of individuals involved in the emergence of aggressive behaviors.

Table 3 presents antecedents related to cultural and social factors because culture is a very important systemic variable that can directly or indirectly affect the perpetration of cyberbullying through schools, parents, peers, and government institutions.

Table 4 presents information related to the consequences of cyberbullying and cyber victimization, including internalization of problems and readiness for addiction.

Table 5 lists studies related to the prevention of bullying and cyberbullying, but their number is very small.

Table 1) Studies related to emotional antecedents

Authors and Publication Year	Variable	Statistical population	Main results
Ebrahimi, Bani Si (2020) and Shahni and Maleki (2022) and Fakhari Zadeh et al. (2023)	(Emotional and Spiritual Intelligence)	Male high school students in Ahvaz - Solidarity Female high school students in Tehran - Solidarity First high school students in Najafabad - Solidarity	There is a negative and significant relationship between emotional intelligence and spiritual intelligence and cyberbullying.
Abdollahzadeh et al. (2021)	Emotion Regulation and Empathy	First high school students in Marand Solidarity	Emotion regulation and empathy are significant at the 95% level in predicting cyberbullying.
Hosseini et al. (2023)	Negative Emotions and Fear of Being Left Out	Second high school adolescents in Tehran - Solidarity	The direct effect of negative emotions on fear of being marginalized and being a victim of bullying is significant, and fear of being marginalized has a direct effect on being a victim of cyberbullying; that is, students with negative emotions are likely to experience fear of being marginalized and being a victim of bullying.
Movahdi et al. (2023)	Psychotic Experiences and Depression	First and second high school students in Tehran - Solidarity	Psychotic experiences have a positive and significant relationship with cyberbullying

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

Table 2) Studies related to cognitive antecedents

Authors and Publication Year	Variable	Statistical population and research method	Main results
Hashemi et al. (2018)	Personality traits	Second-year high school students with a history of cyberspace addiction - Solidarity	There is a positive and significant relationship between dark personality traits and cyberbullying at a significance level of 99%.
Ebrahimi and Benisi (2020)		Male students in Tabriz - Solidarity	Borderline personality disorder, mediated by empathy in the form of structural relationships, is able to significantly explain changes in cyberbullying.
Jahani et al. 2023)		Female students in second-year high school in Tehran - Solidarity	There is a significant relationship between personality traits and cyberbullying.
Fallahi et al. (2019)	Irrational beliefs	Second-year male students of Ardabil City High School - Solidarity	cyberbullying experience. Irrational beliefs have a positive and significant relationship with cyberbullying experience
Hashemi et al. (2020)	Psychological maladjustment	Second-year high school students in Miandoab city - Solidarity	Psychological maladjustment (cognitive, behavioral, and emotional) has a positive and significant relationship with cyberbullying.
Zolfaghari et al. (2021)	Problem solving skills	Second-year high school students in Tehran - Solidarity	Problem solving negatively and significantly predicts adolescents' feelings of cyberbullying.
Abdolmohammadi et al. (2022)	Ruminating anger	Second-year high school students in Tabriz city - Solidarity	**There is a positive relationship between anger rumination and cyberbullying and victimization, and this relationship is significant at the 99% significance level**.
Malaki, Shahni (2022)	Self-control	Male high school students in Ahvaz city - Solidarity	**Self-control has a negative and significant relationship with cyber aggression and negatively predicts aggression**.
Jafarzadeh et al. (2022)	Referential thinking and conflicting avoidance of worry	Tabriz City Second High School Students - Solidarity	**There is a significant positive relationship between referential thinking and conflict avoidance of worry with cyberbullying of students**.
Ahmadi and Basharpour (2023)	Online disinhibition	Ardabil City Second High School Male Students - Solidarity	Online disinhibition has a significant effect on cyberbullying, both directly and indirectly, through the mediation of emotional stability.
Rastegar, Samari (2023)	Psychological capitals	Shiraz High School Students - Solidarity	The direct effect of psychological capital components on cyberbullying is negative and significant.
Sarhangi et al. (2023)	Primary maladaptive schema	Qorveh City High School Students - Solidarity	**Early maladaptive schemas can predict cyber victimization experiences in students**.

Table 3) Studies related to cultural and social antecedents

Authors and year of publication	Variable	Statistical population and research method	Main results
Hashemi et al. (2018) and Ghobadi et al. (2022)	Perceived parenting styles and parent-child relationships	Male Students of Tabriz City - Solidarity; All Iranian Teenagers	Perceived parenting (authoritarian, authoritative, indifferent) with the mediation of empathy in the form of structural relationships are able to significantly explain changes in cyberbullying. There is a negative and significant relationship between the relationship with the father and cyberbullying, as well as between the relationship with the mother and cyberbullying.
Abdullah Zadeh et al. (2022)	School climate	Marand City Junior High School Students - Solidarity	The school climate is at a 95% significance level in predicting cyberbullying.
Islamian et al. (2022)	Mobile phone addiction	Gifted Students of Alborz Province - Solidarity	The direct relationship between smartphone addiction and cyber victimization in gifted students is negative and significant at a 99% confidence level.
Mohammadi et al. (2022)	Perceived social support	Teenager Girls of Tehran - Solidarity	Perceived social support has a direct effect on cyberbullying and is significant at a 99% confidence level.
Thabit and Khayatan 2022)	Identity styles and emotional maturity	Girls and Boys of Isfahan City Junior High School Students - Solidarity	The identity variable predicts cyberbullying through information from the dimensions of identity styles and emotional maturity.
Ghobadi et al. (2022)	Social identity	Iranian Teenagers - Solidarity	There is a negative and significant relationship between social identity and its components and cyberbullying.
Abdolmohammadi et al. (2022) and Jahani et al. (2023)	Moral indifference	Second-year high school students with a history of cyberspace addiction - Solidarity; Second-year high school students in Tabriz - Solidarity	There is a positive and significant relationship between moral indifference and cyberbullying at a significance level of 99%. Mothers' perceived acceptance has a significant effect on cyberbullying directly and indirectly through the mediation of emotional stability.
Ahmadi and Basharpour (2023))	Perceived acceptance of mothers	Male students of the second high school in Ardabil city - Solidarity	There is a positive and significant relationship between moral indifference and cyberbullying at a significance level of 99%. Mothers' perceived acceptance has a significant effect on cyberbullying directly and indirectly through the mediation of emotional stability.

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

Table 4) Studies related to outcomes

Authors and year of publication	Variable	Statistical population and research method	Main results
Hashemi et al. (2020)	Addiction Readiness	Second-year high school students in Miandoab city - Solidarity	There is a positive and significant relationship between cyberbullying and readiness for addiction, and cyberbullying is considered one of the important factors in the etiology of adolescent addiction.
Karimi et al. (2022)	Mental Health	First-year high school students	The experience of being a victim of cyberbullying has a significant effect on the mental health of adolescents with an impact coefficient of 0.74.
Afaqi et al. (2022)	Stress, Depression, and Psychological Dysregulation	Second-year high school students in Tabriz city - Solidarity	Being a victim of cyberbullying is related to symptoms of depression and anxiety in adolescents through psychological maladjustment.
Anvari, Mansouri (2023)	Non-Suicidal Self-Injury and Suicidal Behaviors	Teenagers in Mashhad city - Solidarity	There is a relationship between being a victim of cyberbullying and non-suicidal self-harm and suicidal behaviors at a 95% confidence level.

Table 5) Studies related to interventions

Authors and Publication Year	Education	Statistical population and research method	Main results
Akhavan et al. (1400)	Psychological-Expectation	Secondary high school students in Yazd city - semi-experimental	This training has a significant effect on cyberbullying and cybervictimization and reduces it to the desired level
Pourmohseni and Ghorbani Azar (1401)	Cyber Literacy	Secondary high school students - semi-experimental	Cyberspace literacy training has improved students' self-control and critical thinking and has reduced cyberbullying victimization, and this effectiveness is significant at the 95% confidence level.
Najafi et al. (1401)	Self-Determination Theory and Acceptance and Commitment Therapy	Adolescents with Internet gaming disorder - semi-experimental	Both methods of self-determination theory training and acceptance and commitment-based therapy have a significant effect on anxiety and cyberbullying in students with Internet gaming disorder.

DISCUSSION

The present study aimed to analyze the antecedents, consequences, and interventions related to bullying and cyber victimization among adolescents in research conducted in the past 10 years in the country. The findings showed that the antecedents can be placed in three categories of factors related to culture, cognition, and emotion. Also, the interventions and estimated consequences can be placed separately in a separate category. The present findings can be a summary of the studies conducted and the result of re-analyzing the data from a different perspective. The findings of the present study showed that most of the research conducted on bullying and cyber victimization among adolescents is in the field of identifying antecedents. The antecedents of the phenomenon of bullying and cyber victimization were classified into three areas: cultural, cognitive, and emotional, according to theoretical foundations. As Bandura's theory provides a social-cognitive explanation of behavior, it well explains the mutual involvement of the three components of the person, the environment, and the behavior in the manifestation of an intentional and agentive behavior of the individual in a given situation [22]. In this study, the environment refers to cultural and social characteristics, and personal characteristics refer to the role of cognitive and emotional factors in the manifestation of cyberbullying behavior. The first category of antecedents was the role of cultural and social factors in the manifestation of cyberbullying and victimization behavior. Regarding cultural and social characteristics, it can be said that, as the theoretical foundations show, culture is a very important systemic variable that can directly or indirectly affect the perpetration of cyberbullying through school, parents, peers, and government institutions [23]. Also, according to social cognitive theory, in addition to personal factors, environmental factors are another set of determinants of individual behavior that can promote or inhibit violent behaviors [24]. Therefore, environmental factors generally refer to the roles played by parents, peers, and other people who are important to an individual, and in this regard, the values, attitudes, and feedback provided by these reference groups can guide individual behavior [25]. The results of existing studies in the field of bullying and cyber victimization have shown that parents' general interaction with children and parental mediation in the use of information and communication technology is related to both the perpetration of cyberbullying and the experience of cyberbullying. In addition, some studies have shown that social norms, including subjective, descriptive, and prescriptive norms, are also positively related to the perpetration of cyberbullying [26]. In line with the theoretical foundations and research

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

mentioned above, cultural and social factors were also considered in a specific and comprehensive position, alongside antecedents, in the present study, and included such things as ethnic and cultural empathy, school climate, parenting styles, social identity, and perceived acceptance from parents.

The first category of personal characteristics is related to factors related to emotion. By the review of theoretical foundations, the findings indicate that emotions are an inseparable part of the phenomenon of bullying and cyber victimization, and it is inferred that emotional intelligence and emotional regulation are complementary to the process of bullying and cyber victimization. As the findings of this study showed, in the antecedents section as well as in the consequences section, emotional factors such as emotional intelligence, emotional self-awareness, safety, emotion regulation, and emotion suppression are evident. In explaining this finding, it can be said that emotion regulation is an innate process through which one can determine one's emotions and control how to experience and express emotions [27]. It is noteworthy that not all individuals regulate emotions in the same way and use different emotion regulation strategies, which in turn show different relationships with individuals' cognitive and social functioning. Therefore, it is inferred that when adolescents experience emotion regulation problems due to limited access to emotion regulation strategies, impulse control problems, and lack of emotion awareness, they are more likely to participate in cyberbullying and play different roles as cyberbullies and victims [28]. As Graus claims in the emotion model, individuals use two types of emotion regulation strategies, which include response-focused strategies and antecedent-focused strategies. Response-focused strategies occur after the experience of emotion, such as expressive suppression, in contrast to antecedent-focused strategies, such as cognitive reappraisal, which occur before the appraisal leads to an emotional response. Expressive suppression refers to the suppression of emotions, while cognitive reappraisal refers to thinking about the situation in a way that reduces its emotional impact [27]. Limited evidence has examined the relationship between cyber victimization and expressive suppression and cognitive reappraisal, suggesting that cyber victims suppress their emotions more often, while adolescents who have never been victims of cyberbullying use cognitive reappraisal more often [29].

The second category of personal characteristics is related to cognition, which includes things like anger rumination, self-control, lack of online inhibition, irrational beliefs, and others. The integrated cognitive model of aggression can help explain this finding. The integrated cognitive model of aggression [30] explains the cognitive processes from the arousal of a hostile situation to aggressive behavior. This theoretical model proposes three different cognitive processes from hostile situations to aggressive behavior, including hostile interpretation, ruminative attention, and effortful control, and assumes that some people in an ambiguous situation automatically tend to interpret the situation as hostile, then this hostile interpretation forces them to selectively and continuously pay attention to hostile motives and, as a result, experience anger. This process will be repeated more frequently with ruminative attention, and in turn, this hostile rumination caused by situational stimuli reinforces the hostile interpretation, thereby reinforcing the experience of anger and increasing the likelihood of a reactive attack. Meanwhile, the integrated cognitive model introduces the concept of effortful control and emphasizes how individuals can effectively prevent the occurrence of aggressive behavior. This model suggests that effortful control can control aggressive behavior in three ways: reappraisal of hostile interpretation, interruption of the ruminative attention process, and suppression of aggressive expression [31].

In line with the results of previous research, the results of the present study showed that the consequences of this phenomenon can be examined as a separate category. In general, by examining the implications extracted from previous studies, it is found that cyberbullying is associated with psychiatric and psychosomatic problems such as addiction predisposition, suppressed emotion regulation, and poor mental health and well-being. By carefully examining the category of cyberbullying and victimization consequences, it can be seen that the number of studies investigating the consequences of cyberbullying and victimization in adolescents is very limited, and the need to conduct research on the consequences of cyberbullying and victimization in different dimensions and about the cognitive and emotional characteristics of adolescents is evident to complete the research literature in this field.

Finally, interventions related to cyberbullying and victimization were classified into a separate category. These interventions were located in domains such as interpersonal communication skills, including assertive behavior and cyber literacy, and intrapersonal cognitive skills such as acceptance and commitment, and psychological training. By putting the interventions carried out

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

in the field of cyberbullying and victimization together, it can be inferred that these interventions are not only few in number, but each of them has considered only one aspect of behavior and has tried to improve it. This is while, by the antecedents examined in this study and previous theoretical foundations, cyberbullying and victimization are a multidimensional phenomenon in terms of cognitive, emotional, and cultural aspects, and interventions related to this field must consider all these dimensions and try to empower their audiences in the aforementioned areas. Therefore, it is necessary to design and validate an intervention with a comprehensive approach and exclusively in the field of cyberbullying and victimization.

With all the aforementioned issues, this study was accompanied by limitations, such as the lack of access to some articles due to limitations, including the lack of uploading the full text of the article and considering a limited period for reviewing primary research. Also, since systematic reviews have explicit objectives, they provide full details about all sources searched and report explicit criteria for inclusion or exclusion of studies. Therefore, these studies, focusing on studies with the highest methodological quality, extract information to minimize bias in the conclusions from each study and write a structured and detailed report. With these descriptions, it is suggested that researchers interested in the field of bullying and cyber victimization should use the results of such studies to develop and validate a bullying and cyber victimization prevention package for adolescents. It is also recommended that counselors and education administrators take the necessary measures to prevent and deal with this phenomenon by considering the antecedents and benefiting from the interventions introduced.

CONCLUSION

The results of this study showed that the antecedents of cyberbullying and victimization can be placed in three categories of factors related to culture, cognition, and emotion. Also, interventions effective on cyberbullying and victimization and the estimated consequences of this phenomenon can be placed separately in a separate category. The present findings can be a summary of the studies conducted and the result of re-analyzing the data from a different perspective and help to further clarify the antecedents, consequences, and interventions related to this area and provide a comprehensive map for researchers to conduct more coherent and high-quality studies in future research.

Clinical & Practical Tips in POLICE MEDICINE:
Producing educational content to prevent cyberbullying and victimization, taking into account the antecedents and interventions effective on cyberbullying and victimization, informing adolescent users, and also prioritizing addressing cybercrimes and complaints to minimize the negative consequences of this phenomenon.

Authors' Contribution: *Fatemeh Alipour*, presented the idea and design of the study and collected data; *Abolfazl Farid*, presented the idea and design of the study and analyzed data; *Ramin Habibi-Kalibar* and *Gholamreza Golmohammadnejad*, analyzed data. All authors participated in the initial writing and revision of the article, and all accept responsibility for the accuracy and completeness of the information contained in it with the final approval of the present article.

Conflict of interest: The authors stated that there is no conflict of interest in the present study.

Financial Sources: There was no financial support for this article.

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

ISSN: 2383-3483; Journal of Police Medicine. 2024;13(1):e14

نشریه طب انتظامی

مقاله اصیل

دسترسی آزاد

واکاوی پیشایندها، پیامدها و مداخلات مرتبط با قلدری و قربانی فضای مجازی نوجوانان: مرور نظام‌مند متون داخل کشور

فاطمه علی پور[1] PhD Student، ابوالفضل فرید[1] * PhD، رامین حبیبی کلیبر[1] PhD، غلامرضا گلمحمدنژاد[1] PhD

[1] گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان، تبریز، ایران.

چکیده

اهداف: جرم‌شناسان اتفاق‌نظر دارند که افزایش جرائم سایبری ازجمله قلدری سایبری، نتیجه پیشرفت‌های تکنولوژیکی است که تعامل اجتماعی و رفتار مردم را تغییر داده و به یک ناسازگاری و مشکل روانی- اجتماعی رایج در جمعیت کودک و نوجوان مطرح شده است. بنابراین، پژوهش حاضر، با هدف شناسایی پیشایندها، پیامدها و مداخلات مرتبط با قلدری و قربانی سایبری در پژوهش‌های در دسترس انجام‌شده در داخل کشور در سال‌های ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۳ و بر اساس مرور نظام‌مند انجام شد.

مواد و روش‌ها: **مطالعه مرور نظام‌مند حاضر، از طریق جستجوی سوابق پژوهشی با استفاده از پایگاه‌های الکترونیکی متعدد داخلی، از جمله نورمگز و گوگل اسکولار و با استفاده از کلیدواژه‌هایی ازجمله قلدری و قربانی سایبری، خشونت سایبری، آزار و اذیت سایبری، قلدری و قربانی فضای مجازی، خشونت فضای مجازی و آزار و اذیت فضای مجازی انجام شد. محتوای پژوهش‌ها بعد از استخراج، مورد ارزیابی کیفی قرار گرفت و جهت بررسی داده‌ها از روش تحلیل محتوا استفاده شد.**

یافته‌ها: پس از جستجو و ارزیابی مطالعات، تحلیل نهایی بر روی ۳۰ پژوهش با ۴۰ متغیر موردبررسی قرار گرفت. بیشترین پژوهش‌ها به ترتیب شامل حوزه‌های پیشایندها و به‌طور مساوی در پیامدها و مداخلات مرتبط بودند. یافته‌ها نشان داد که می‌توان پیشایندها را در سه طبقه عوامل مرتبط با فرهنگ، شناخت و هیجان جای داد. همچنین می‌توان به‌صورت مجزا مداخلات و پیامدهای برآورد شده را در یک طبقه مجزا جایگذاری کرد.

نتیجه‌گیری: پژوهش حاضر می‌تواند به‌عنوان یک جمع‌بندی به روشن‌شدن هر چه بیشتر پیشایندها، پیامدها و مداخلات مرتبط با حوزه قلدری و قربانی سایبری کمک کرده و یک نقشه جامع، برای انجام مطالعات به‌صورت منسجم‌تر و باکیفیت‌تر، برای پژوهشگران در تحقیقات آتی فراهم آورد.

کلیدواژه‌ها: قلدری و قربانی فضای مجازی، نوجوانان، مرور نظام‌مند

نحوه استناد به مقاله:

Alipour F, Farid A, Habibi kaleybar R, and Golmohammad nejad G. *Analyzing the Antecedents, Consequences and Interventions Related to Cyber Bullying and Victimization of Adolescents: a Systematic Review of Domestic Literature.* J Police Med. 2024;13:e14.

نویسنده مسئول*:

آدرس: استان آذربایجان شرقی، تبریز، ۳۵ کیلومتری جاده تبریز، مراغه، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان،
کد پستی: ۵۳۷۵۱۷۱۳۷۹
پست الکترونیکی: abolfazlfarid@gmail.com

تاریخچه مقاله:

دریافت: ۱۴۰۳/۰۲/۱۸
پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۳۱
انتشار: ۱۴۰۳/۰۵/۰۶

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

Copyright © 2024, Journal of Police Medicine | This open access article is licensed under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License*

ISSN: 2383-3483; Journal of Police Medicine. 2024;13(1):e14

مقدمه

تکنولوژی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، روز به روز در زندگی مردم اهمیت بیشتری پیداکرده است. فناوری اطلاعات و ارتباطات، علی‌رغم مزایای فراوانی که برای مردم فراهم می‌کند، مشاهده می‌شود که این ابزارها، به‌ویژه توسط نوجوانان، برای مقاصدی غیر از هدف خود، یعنی استفاده از آن‌ها برای آسیب‌رساندن به دیگران استفاده می‌شود که درمجموع، این اقدامات زورگویی سایبری نامیده می‌شود [۱] و به‌عنوان اقدامات عمدی و مکرر، برای آسیب‌رساندن به دیگران با استفاده از فناوری‌های اطلاعات و ارتباطات از جمله کامپیوتر، تلفن‌های همراه و سایر دستگاه‌های الکترونیکی تعریف می‌شود [۲].

آزار و اذیت سایبری شامل رفتارهایی از قبیل شایعه پراکنی در محیط دیجیتال، کنار گذاشتن افراد از گروه‌های دیجیتال، جعل هویت شخصی، ارائه نظرات منفی در مورد کسی [۳]، انتقام گرفتن یا شرمساری عمدی قربانی با ارسال عکس یا فیلم شخصی، در محیط مجازی بدون رضایت او است [۴]. ارتکاب آزار و اذیت سایبری و قربانی‌شدن سایبری، مسائل رایج در رشد نوجوان است که آمار آن، با توسعه مداوم فناوری و اینترنت در حال افزایش است [۵]. همچنان که نتایج پژوهش *انصاری*، پس از تجزیه‌وتحلیل مطالعات متعدد نشان می‌دهد که میانگین سالانه قربانیان سایبری ۱۴ تا ۲۱ درصد است [۶]. همچنین در سطح جهانی، ۱۰ تا ۷۲ درصد از نوجوانان گزارش کرده‌اند که قربانی آزار و اذیت سایبری شده‌اند [۷]. اکثر نوجوانانی که به‌صورت آنلاین مورد آزار و اذیت قرار می‌گیرند، مشکلاتی از قبیل اختلال در سلامت روان [۸]، افسردگی [۹]، استرس و راهبردهای تنظیم ناسازگارانه [۱۰، ۱۱] و حتی خودکشی را تجربه کرده‌اند [۱۲]. علاوه بر این، بسیاری از مطالعات همبستگی قوی بین قربانی‌شدن سایبری و آزار سایبری پیداکرده‌اند [۱۳]. به طور مثال، یک فراتحلیل مبتنی بر آزار و اذیت سایبری، همبستگی مثبت قابل‌توجهی را بین قربانی‌شدن سایبری و مزاحمت سایبری نشان داد [۱۴]؛ به عبارت دیگر ۵/۷ درصد از نوجوانان، قربانی آزار و اذیت سایبری یک استراتژی مقابله‌ای تلافی جویانه، مانند آزار و اذیت سایبری را انتخاب کردند و اغلب در همان محیط برخطی که در آن قلدری را تجربه می‌کنند، مرتکب آزار و اذیت سایبری می‌شوند و آغازگر یک چرخه معیوب تداوم قلدری و قربانی سایبری می‌گردند [۱۵]. با توجه به پیامدهای یادشده و جود چنین چرخه‌ای، به نظر می‌رسد بررسی پیشایندها از جمله عوامل محافظتی و خطرساز قلدری و قربانی سایبری، به عنوان پایه‌ای برای تلاش‌های مؤثر برای پیشگیری و مداخله و تدارک تمهیدات لازم، برای مقابله و کاهش آن ضرورتی اجتناب‌پذیر است.

در طول ۱۵ سال گذشته، مطالعات مختلفی اثربخشی مداخلات مرتبط با آزار سایبری را ارزیابی کرده‌اند. به‌طور مثال *پولانین* و همکاران، در یک بررسی سیستماتیک جامع، ۳۲۰ اندازه اثر کل را از این مطالعات اولیه استخراج کردند. نتایج این پژوهش نشان داد که برنامه‌های گنجانده‌شده در مداخلات، می‌توانند ارتکاب آزار و اذیت سایبری را تا ۷۶ درصد و قربانی آزار اینترنتی را تا ۷۳ درصد کاهش دهند [۱۶]. در این راستا، مهارت‌های زندگی، نمونه‌ای از یک برنامهٔ مداخلهٔ مؤثر است که بر اساس رفتاردرمانی عقلانی- عاطفی و نظریهٔ یادگیری اجتماعی، برای بهبود مهارت‌های اجتماعی، عاطفی و اخلاقی استوار است. این برنامه به مدت دو سال تحصیلی، در برنامهٔ درسی مدارس هلند با استفاده از تکنیک‌هایی مانند ایفای نقش، بحث و الگوسازی با کلیپ‌های ویدئویی ادغام شده است. همان‌طور که قبلاً در مورد سایر برنامه‌های یادگیری اجتماعی-عاطفی مشاهده شده است، این مداخله می‌تواند تأثیر مثبتی بر بسیاری از پیامدهای سلامتی، به‌ویژه برای دانش آموزان محروم داشته باشد [۱۷]. به‌طورکلی، در مطالعات مربوط به مداخلات مؤثر بر قلدری و قربانی سایبری، مؤلفهٔ مهارت‌سازی، تقریباً در ۸۰ درصد برنامه‌ها گنجانده شده و در برنامه‌های درسی استفاده می‌شود. نتایج چنین پژوهش‌هایی، بینش مهمی در مورد مسائل آزار و اذیت سایبری برای محققان آینده، توسعه‌دهندگان برنامه، مربیان و سیاست‌گذاران فراهم می‌کند [۱۸].

اگرچه تحقیقات در مورد آزار و اذیت سایبری مثمر ثمر بوده است، اما هنوز شکاف‌های زیادی در این حیطه وجود دارد که باید تمهیدات لازم برای برطرف‌کردن آن اتخاذ شود [۱۹]. مرور پیشینهٔ پژوهشی ادبیات قلدری و قربانی فضای مجازی، بیانگر تعدد مطالعات تجربی است، اما ضمن وجود نتایج متناقض در بین آنها، هر پژوهش تجربی، فقط می‌تواند شامل تعداد محدودی از شرکت‌کنندگان و متغیرها باشد. بنابراین، یک بررسی سیستماتیک از پژوهش‌ها در مورد آزار و اذیت سایبری، می‌تواند یک چشم‌انداز جهانی از این زمینه ارائه دهد و آنچه را که قبلاً شناخته‌شده است و آنچه باید در آینده انجام شود را شناسایی کند و درصدد پرکردن شکاف‌های پژوهشی در این زمینه برآید. در این راستا، به نظر می‌رسد به دلیل اینکه ظاهراً تاکنون مطالعه‌ای در این حوزه، به این گستردگی و با این روش در داخل کشور انجام نگرفته است، نتایج این مرور نظام‌مند می‌تواند به‌عنوان یک جمع‌بندی، به روشن‌شدن هر چه بیشتر عوامل خطرساز، محافظت‌کننده، پیامدها و مداخله‌های پیشگیری‌کننده، تحت عنوان کلی واکاوی پیشایندها و پیامدها کمک کرده و یک نقشه مفهومی برای انجام مطالعات به‌صورت منسجم‌تر و باکیفیت‌تر، برای پژوهشگران در تحقیقات آتی فراهم کرده و راهنمایی برای طراحی مطالعات دیگر، با استفاده از این تئوری در دیگر حوزه‌های موردنیاز باشد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر یک مرور کیفی-توصیفی و با توجه به روش

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

ISSN: 2383-3483; Journal of Police Medicine. 2024;13(1):e14

اجرا جزء مطالعات مرور نظام‌مند است که با توجه به دستورالعمل پریسما که یکی از معیارهای بین‌المللی معتبر برای گزارش دهی نتایج مطالعات مروری است، در سال ۱۴۰۳ انجام شد.

در این مطالعه، به‌منظور انتخاب پژوهش‌های اولیه، ابتدا کلیدواژه‌های معتبر بر اساس مرور پیشینه پژوهشی، به منظور استفاده در جستجوهای اولیه تعیین شدند. در این تحقیق، کلیدواژه‌ها شامل قلدری و قربانی سایبری و فضای مجازی، خشونت سایبری و فضای مجازی و آزار و اذیت سایبری و فضای مجازی بود. معیار ورود به مطالعه، مطالعات بین‌سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۳ بود و مقالات و پژوهش‌هایی که با روش آزمایشی یا نیمه آزمایشی و همبستگی، به بررسی پیشایندها، پیامدها و مداخلات مرتبط با قلدری و قربانی فضای مجازی نوجوانان پرداخته‌اند و به‌صورت پایان‌نامهٔ ثبت‌شده یا مقاله با متن کامل از طریق آنلاین چاپ‌شده یا در آرشیو کتابخانه‌ها قابل دسترس باشند و همچنین، در سطح کارشناسی ارشد و یا دکتری انجام شده‌اند و درنهایت اینکه، پژوهش‌ها در ایران و به زبان فارسی منتشر شده‌اند، مورد بررسی قرار گرفتند. همچنین پژوهش‌های بکاررفته در مطالعه، از پژوهش‌های قابل دریافت از پایگاه‌های اطلاعاتی از جمله پایگاه اطلاعاتی علمی جهاد دانشگاهی، پورتال جامع علوم انسانی، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، پایگاه مجلات تخصصی نور، بانک اطلاعات نشریات کشور و سیویلیکا جمع‌آوری شدند. در مرحله بعد، مقالات تکراری، غیر مرتبط و مطالعاتی که شرکت‌کنندگان آن نوجوانان نبودند و همچنین، پژوهش‌هایی که با توجه به چک‌لیست پریزما، از کفایت لازم برخوردار نبودند یا دارای ضعف‌های روش‌شناختی جدی بودند از مطالعه خارج شدند.

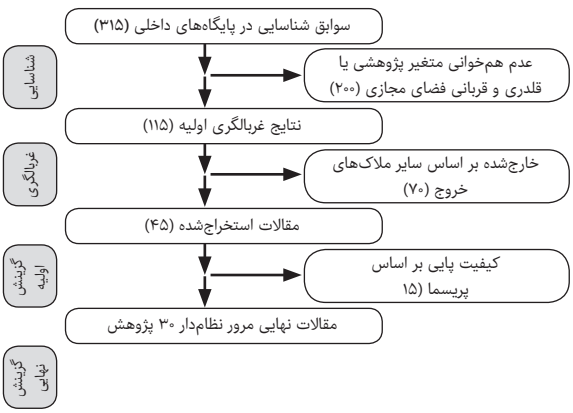
در نهایت محتوای تمامی مقالات، بعد از استخراج از پایگاه‌های موردنظر، مورد ارزیابی کیفی قرار گرفتند. در این راستا، در پژوهش حاضر، برای بررسی کیفیت پژوهش‌های اولیه برای ورود به مرور نظام‌مند، از انطباق پژوهش‌ها با آیتم‌هایی از جمله خلاصه ساختارمند در بخش چکیده، منطقی‌بودن و اهداف در بخش مقدمه، پروتکل و ثبت‌نام، فرآیند جمع‌آوری داده‌ها و شاخص‌های خلاصه در بخش روش‌ها، ویژگی‌های مطالعه در بخش یافته‌ها، خلاصه‌ای از شواهد، محدودیت‌ها و بحث و نتیجه‌گیری در بخش بحث استفاده شد.

نتایج این جستجوها از میان ۳۴۰ پژوهش به‌دست‌آمده، بر اساس ملاک‌های ورود و خروج درنهایت منجر به شناسایی ۳۰ پژوهش شد. مراحل انجام این جستجوها و انتخاب مطالعات در شکل ۱ نشان داده شده است.

بیشتر پژوهش‌ها در زمینهٔ معرفی پیشایندها (عوامل خطرساز و محافظتی) است. برای طبقه‌بندی، پیشایندها در سه دسته هیجانی، شناختی و فرهنگی اجتماعی جایگذاری شدند. همچنین تحقیقات مربوط به مداخلات و پیامدها هرکدام با ۴ پژوهش از کمترین فراوانی برخوردار بودند (شکل ۲). همچنین لازم به ذکر است در برخی از پژوهش‌ها، متغیرهای مختلفی موردبررسی قرارگرفته بودند که هر متغیر به‌صورت جداگانه موردبررسی و تحلیل قرار گرفت.

ملاحظات اخلاقی: با توجه به نوع پژوهش استفاده از چک لیست های مناسب، عدم استفاده از پژوهش هایی با حداقل کیفیت، رعایت اصل صداقت و دقت نظر در مطالعه و بررسی پژوهش های اولیه و ارزیابی نقادانه پژوهشگران از جمله ملاحظات اخلاقی پژوهش حاضر به شمار می رود.

تجزیه و تحلیل آماری: در این پژوهش برای تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای کیفی استفاده شد. وقتی پژوهشگر سعی در استنباط معنایی خاص از متن، از طریق طبقه‌بندی کلمات و پی بردن به شباهت‌ها، افتراق‌ها و روابط بین آن‌ها را دارد، از روش تحلیلی محتوای کیفی استفاده می‌کند (۲۰). واحدهای تحلیل در این مطالعه شامل متغیرهای وابسته، مداخله‌های انجام‌شده و متغیرهای پیش‌بین پژوهش‌های اولیه حاضر در تحلیل نهایی بودند که در قالب کلمه یا کلماتی، دربرگیرنده مفهوم رفتار کلی هستند. همچنین از شیوه بازنگری خارجی به‌منظور افزایش اعتبار استفاده شد (۲۱). بدین‌صورت که تمام متغیرهای کدگذاری و بررسی‌شده در پژوهش‌های اولیه به همراه طبقات اصلی استخراج‌شده در اختیار دو نفر

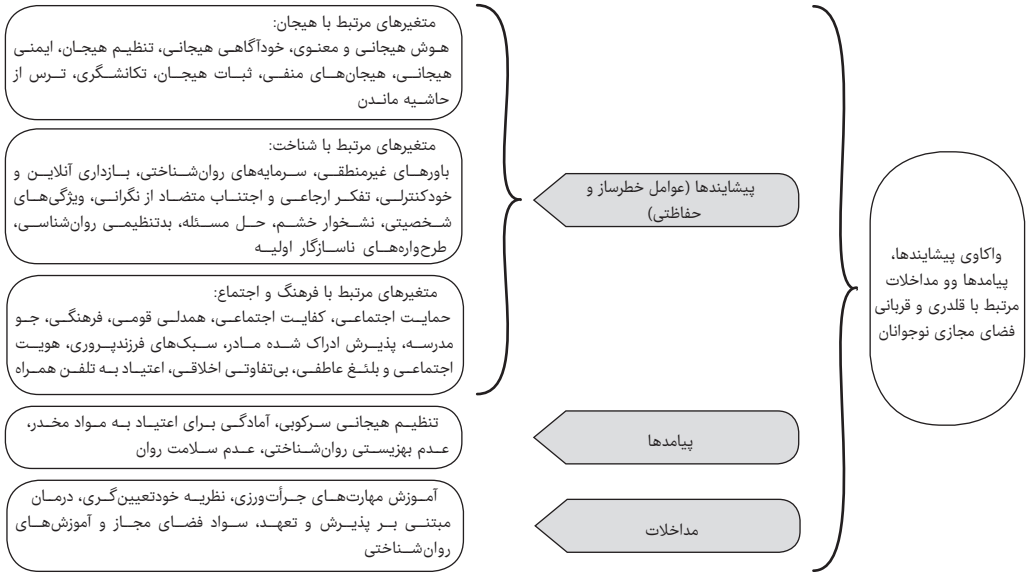

شکل ۱: فلوچارت مراحل ورود مطالعات به‌مرور نظام‌مند

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

ISSN: 2383-3483; Journal of Police Medicine. 2024;13(1):e14

شکل ۲: مدل مفهومی واکاوی پیشایندها، پیامدها و مداخلات مرتبط با قلدری و قربانی فضای مجازی

از اساتید باتجربه در امر تحقیقات کیفی و پژوهشگر در زمینه قلدری و قربانی سایبری قرار داده شد و سپس نظر نهایی و مشترک در خصوص کدها و طبقات به دست آمد.

یافته‌ها

در این مطالعه، ۳۰ پژوهش با ۴۰ متغیر مختلف مورد بررسی قرار گرفت. جزئیات بیشتر در مورد پژوهش‌های بررسی‌شده در جداول مربوطه ارائه‌شده است. جدول ۱ بیانگر مطالعات مرتبط با پیشایندهای هیجانی است که ویژگی‌های هیجانی افراد که به‌طورکلی تأثیرات مهمی در هدایت رفتار فرد، طرز تفکر، صدور قضاوت و تصمیم‌گیری دارد، ذکر شده است.

در جدول ۲، اطلاعات مربوط به پیشایندهای شناختی ارائه شده است. در این بخش نحوه ادراک و مکانیسم‌های مغزی به‌عنوان مجموعه‌ای از فرآیندهای شناختی افراد درگیر در ظهور رفتارهای پرخاشگرانه ارائه شده است.

در جدول ۳، پیشایندهای مرتبط با عوامل فرهنگی و اجتماعی ذکر شده است چرا که فرهنگ یک متغیر سیستمی بسیار مهم است که می‌تواند به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم از طریق مدرسه، والدین، همسالان و نهادهای دولتی بر ارتکاب آزار و اذیت سایبری تأثیر بگذارد.

در جدول ۴، اطلاعات مربوط به پیامدهای قلدری و قربانی سایبری از جمله درونسازی مشکلات و آمادگی برای اعتیاد ذکر شده است.

در جدول ۵، مطالعات مرتبط با پیشگیری از قلدری و قربانی فضای مجازی ذکر شده است که تعداد آنان بسیار اندک است.

جدول ۱: مطالعات مرتبط با پیشایندهای هیجانی

نویسندگان و سال انتشار	متغیر	جامعه آماری	نتایج اصلی
ابراهیمی، بنی سی (۱۳۹۹) و شهنی و ملکی (۱۴۰۱) و فخاری زاده و همکاران (۱۴۰۲)	(هوش هیجانی و معنوی)	دانش آموزان متوسطه اول پسر شهر اهواز- همبستگی دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهر تهران- همبستگی دانش آموزان متوسطه اول شهر نجف‌آباد- همبستگی	بین هوش هیجانی و هوش معنوی با قلدری سایبری رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد.
عبدالله زاده همکاران (۱۴۰۰)	تنظیم هیجان و همدلی	دانش آموزان متوسطه اول شهر مرند- همبستگی	تنظیم هیجان و همدلی در پیش‌بینی قلدری سایبری در سطح معنی‌داری ۹۵ درصد قرار دارد.
حسینی و همکاران (۱۴۰۲)	هیجان‌های منفی و ترس از حاشیه ماندن	نوجوانان متوسطه دوم شهر تهران- همبستگی	اثر مستقیم هیجان‌های منفی بر ترس از در حاشیه ماندن و قربانی قلدري معنادار است و ترس از در حاشیه ماندن بر قربانی قلدري سايبري اثر مستقيم دارد؛ يعنی دانش‌آموزان داراي هيجانات منفی، احتمالاً دچار ترس در حاشيه ماندن و قربانی قلدري می‌شوند.
موحدی و همکاران (۱۴۰۲)	تجارب سایکوتیک و افسردگی	دانش آموزان متوسطه اول و دوم شهر تهران- همبستگی	تجارب سایکوتیک با قلدری سایبری یک رابطه مثبت و معنی‌دار دارد.

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

ISSN: 2383-3483; Journal of Police Medicine. 2024;13(1):e14

نشریه علمی پژوهشی طب انتظامی دوره ۱۳، شماره ۱، ۱۴۰۳

جدول ۲: مطالعات مرتبط با پیشایندهای شناختی

نویسندگان و سال انتشار	متغیر	جامعه آماری و روش پژوهش	نتایج اصلی
هاشمی و همکاران (۱۳۹۷) و ابراهیمی و بنی سی (۱۳۹۹) و جهانی و همکاران (۱۴۰۲)	ویژگی‌های شخصیتی	دانش آموزان دوره دوم متوسطه با سابقه اعتیاد به فضای مجازی- همبستگی دانش آموزان پسر شهر تبریز- همبستگی دانش آموزان دختر متوسطه دوم شهر تهران- همبستگی	بین ویژگی‌های تاریک شخصیت و قلدری سایبری در سطح معنی‌داری ۹۹ درصد رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. اختلال شخصیت مرزی با میانجی‌گری همدلی در قالب روابط ساختاری قادرند تغییرات قلدری سایبری را به‌طور معنی‌داری تبیین کنند. بین ویژگی‌های شخصیتی با قلدری سایبری رابطه معنی‌داری وجود دارد.
فلاحی و همکاران (۱۳۹۸)	باورهای غیرمنطقی	دانش آموزان پسر دوم متوسطه شهر اردبیل- همبستگی	باورهای غیرمنطقی باتجربه قلدری سایبری ارتباط مثبت و معنی‌داری دارد.
هاشمی و همکاران (۱۳۹۹)	بد تنظیمی روان‌شناختی	دانش آموزان دوم متوسطه شهر میاندوآب- همبستگی	بد تنظیمی روان‌شناختی (شناختی، رفتاری و هیجانی) با قلدری سایبری رابطه مثبت و معنی‌داری دارد.
ذوالفقاری و همکاران (۱۴۰۰)	مهارت حل مسئله	دانش آموزان متوسطه دوم شهر تهران- همبستگی	حل مسئله، احساس قلدری سایبری نوجوانان را به‌صورت منفی و معناداری پیش‌بینی می‌کند.
عبدالمحمدی و همکاران (۱۴۰۱)	نشخوار خشم	دانش آموزان متوسطه دوم شهر تبریز- همبستگی	رابطه مثبتی بین نشخوار خشم و قلدری و قربانی سایبری وجود دارد و این رابطه در سطح معنی‌داری ۹۹ درصد معنی‌دار است.
ملکی، شهنی (۱۴۰۱)	خودکنترلی	دانش آموزان پسر متوسطه اول شهر اهواز- همبستگی	خودکنترلی با پرخاشگری سایبری رابطه منفی و معنی‌دار دارد و به‌صورت منفی پرخاشگری را پیش‌بینی می‌کند.
جعفرزاده و همکاران (۱۴۰۱)	تفکر ارجاعی و اجتناب متضاد از نگرانی	دانش آموزان متوسطه دوم شهر تبریز- همبستگی	بین تفکر ارجاعی و اجتناب متضاد از نگرانی با قلدری سایبری دانش آموزان رابطه مثبت معنی‌داری وجود دارد.
احمدی و بشر پور (۱۴۰۲)	عدم بازداری آنلاین	دانش آموزان پسر متوسطه دوم شهر اردبیل- همبستگی	عدم بازداری آنلاین به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم با میانجی‌گری ثبات هیجانی بر قلدری سایبری تأثیر معنی‌داری دارد.
رستگار، ثمری (۱۴۰۲)	سرمایه‌های روان‌شناختی	دانش آموزان مقطع متوسطه شیراز- همبستگی	اثر مستقیم مؤلفه‌های سرمایه‌های روان‌شناختی بر قلدری سایبری منفی و معنی‌دار است.
سرهنگی و همکاران (۱۴۰۲)	طرحواره ناسازگار اولیه	دانش آموزان متوسطه دوم شهر قروه- همبستگی	طرحواره های ناسازگار اولیه قادرند تجارب قربانی سایبری را در دانش آموزان پیش‌بینی نمایند.

جدول ۳: مطالعات مرتبط با پیشایندهای فرهنگی و اجتماعی

نویسندگان و سال انتشار	متغیر	جامعه آماری و روش پژوهش	نتایج اصلی
هاشمی و همکاران (۱۳۹۷) و قبادی و همکاران (۱۴۰۱)	سبک‌های فرزند پروری ادراک‌شده و روابط والد - فرزندی	دانش آموزان پسر شهر تبریز- همبستگی تمام نوجوانان ایرانی	فرزند پروری ادراک‌شده (مستبدانه، مقتدرانه، بی‌اعتنا) با میانجی‌گری همدلی در قالب روابط ساختاری قادرند تغییرات قلدری سایبری را به‌طور معنی‌داری تبیین کنند. بین رابطه با پدر و قلدری سایبری و همچنین بین رابطه با مادر و قلدری سایبری رابطه منفی و معناداری وجود دارد.
عبدالله زاده همکاران (۱۴۰۰)	جو مدرسه	دانش آموزان متوسطه اول شهر مرند- همبستگی	فضای حاکم بر مدرسه در پیش‌بینی قلدری سایبری در سطح معنی‌داری ۹۵ درصد قرار دارد.
اسلامیان و همکاران (۱۴۰۱)	اعتیاد به تلفن همراه	دانش آموزان تیزهوش استان البرز- همبستگی	رابطه مستقیم بین اعتیاد به تلفن هوشمند با قربانی سایبری در دانش‌آموزان تیزهوش، منفی و در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی‌دار است.
محمدی و همکاران (۱۴۰۱)	حمایت اجتماعی ادراک‌شده	دختران نوجوان شهر تهران- همبستگی	حمایت اجتماعی ادراک‌شده بر قلدری سایبری اثر مستقیم داشته و در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنی‌دار است.
ثابت و خیاطان (۱۴۰۱)	سبک‌های هویت و بلوغ عاطفی	دانش آموزان دختر و پسر متوسطه اول شهر اصفهان- همبستگی	متغیر هویت اطلاعاتی از ابعاد سبک‌های هویت و بلوغ عاطفی قلدری سایبری را پیش‌بینی می‌کنند.
قبادی و همکاران (۱۴۰۱)	هویت اجتماعی	نوجوانان ایرانی- همبستگی	بین هویت اجتماعی و مؤلفه‌های آن با قلدری سایبری رابطه منفی و معناداری وجود دارد.
عبدالمحمدی و همکاران (۱۴۰۱) و جهانی و همکاران (۱۴۰۲)	بی‌تفاوتی اخلاقی	دانش آموزان دوره دوم متوسطه با سابقه اعتیاد به فضای مجازی- همبستگی دانش آموزان متوسطه دوم شهر تبریز- همبستگی	بین بی‌تفاوتی اخلاقی و قلدری سایبری در سطح معنی‌داری ۹۹ درصد رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.
احمدی و بشر پور (۱۴۰۲)	پذیرش ادراک‌شده مادران	دانش آموزان پسر متوسطه دوم شهر اردبیل- همبستگی	پذیرش ادراک‌شده مادران به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم با میانجی‌گری ثبات هیجانی بر قلدری سایبری تأثیر معنی‌داری دارد.

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

ISSN: 2383-3483; Journal of Police Medicine. 2024;13(1):e14

جدول ۴: مطالعات مرتبط با پیامدها

نویسندگان و سال انتشار	متغیر	جامعه آماری و روش پژوهش	نتایج اصلی
هاشمی و همکاران (۱۳۹۹)	آمادگی به اعتیاد	دانش آموزان دوم متوسطه شهر میاندوآب- همبستگی	بین قلدری سایبری و آمادگی به اعتیاد رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد و قلدری سایبری یکی از عوامل مهم در سبب‌شناختی اعتیاد نوجوانان به شمار می‌رود.
کریمی و همکاران (۱۴۰۱)	سلامت روان	دانش آموزان مقطع متوسطه اول	تجربه قربانی قلدری سایبری با ضریب تأثیر ۰/۷۴ بر سلانت روان نوجوانان تأثیر معنی‌داری دارد.
آفاقی و همکاران (۱۴۰۱)	استرس، افسردگی و بد تنظیمی روان‌شناختی	دانش آموزان متوسطه دوم شهر تبریز- همبستگی	قربانی قلدری سایبری از طریق بد تنظیمی روان‌شناختی با نشانه‌های افسردگی و اضطراب در نوجوانان رابطه دارد.
انواری، منصوری (۱۴۰۲)	خودزنی غیر خودکشی و رفتارهای خودکشی	نوجوانان شهر مشهد- همبستگی	بین قربانی شدن قلدری سایبری و خودزنی غیر خودکشی و رفتارهای خودکشی رابطه وجود در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه وجود دارد.

جدول ۵: مطالعات مرتبط با مداخلات

نویسندگان و سال انتشار	آموزش	جامعه آماری و روش پژوهش	نتایج اصلی
اخوان و همکاران (۱۴۰۰)	روان‌شناختی- انتظارمی	دانش آموزان متوسطه دوم شهر یزد- نیمه آزمایشی	این آموزش بر قلدری سایبری و قربانی سایبری اثر معنی‌داری داشته و در سطح مطلوب آن را کاهش می‌دهد
پورمحسنی و قربانی آذر (۱۴۰۱)	سواد فضای مجازی	دانش آموزان دوره دوم متوسطه- نیمه آزمایشی	آموزش سواد فضاي مجازي، خودکنترلی و تفکر نقادانه دانش آموزان را بهبود بخشیده و قربانی قلدري فضاي مجازي شدن را کاهش داده است و این اثربخشی در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار است.
نجفی و همکاران (۱۴۰۱)	نظریه‌ی خود تعیین گری و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد	نوجوانان دارای اختلال بازی اینترنتی - نیمه آزمایشی	هر دو روش آموزش نظریه خود تعیین گری و درمان مبتنی بر پذیرش و تعهد، بر اضطراب و قلدری سایبری دانش آموزان با اختلال بازی اینترنتی تأثیر معنی‌دار دارند.

بحث

مطالعه حاضر، با هدف واکاوی پیشایندها، پیامدها و مداخلات مرتبط با قلدری و قربانی فضای مجازی نوجوانان در پژوهش‌های ۱۰ سال گذشته داخل کشور انجام شد. یافته‌ها نشان داد که می‌توان پیشایندها را در سه طبقه عوامل مرتبط با فرهنگ، شناخت و هیجان جای داد. همچنین، می‌توان به‌صورت مجزا، مداخلات و پیامدهای برآورد شده را در یک طبقهٔ مجزا جایگذاری کرد. در حقیقت، یافته‌های حاضر می‌تواند جمع‌بندی از مطالعات انجام‌شده و حاصل تحلیل مجدد داده‌ها با نگاهی دیگر باشد. یافته‌های پژوهش حاضر، نشان داد که بیشتر پژوهش‌های انجام‌شده در رابطه با قلدری و قربانی فضای مجازی نوجوانان، در زمینهٔ مشخص‌نمودن پیشایندها است. پیشایندهای پدیدهٔ قلدری و قربانی فضای مجازی، با توجه به مبانی نظری، در سه حیطه فرهنگی، شناختی و هیجانی طبقه‌بندی شدند. همچنان که نظریهٔ بندورا ،یک تبیین شناختی- اجتماعی از رفتار را ارائه می‌دهد و به‌خوبی تبیین‌کننده درگیری متقابل سه مؤلفهٔ شخص، محیط و رفتار، در بروز یک رفتار قصدمندانه و عاملانهٔ فرد در یک موقعیت مفروض است [۲۲]. در این مطالعه، منظور از محیط، ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی و منظور از ویژگی‌های شخصی نقش عوامل شناختی و هیجانی در بروز رفتار آزار و اذیت سایبری است.

اولین طبقه از پیشایندها، نقش عوامل فرهنگی و اجتماعی، در بروز رفتار قلدری و قربانی سایبری بود. در رابطه با ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی می‌توان گفت، همان‌طور که مبانی نظری نشان می‌دهد، فرهنگ یک متغیر سیستمی بسیار مهم است که می‌تواند به‌طور مستقیم و یا غیرمستقیم، از طریق مدرسه، والدین، همسالان و نهادهای دولتی، بر ارتکاب آزار و اذیت سایبری تأثیر بگذارد [۲۳]. همچنین، مطابق با نظریهٔ شناخت اجتماعی، علاوه بر عوامل شخصی، عوامل محیطی نیز دستهٔ دیگری از عوامل تعیین‌کنندهٔ رفتار افراد هستند که می‌توانند رفتارهای خشونت‌آمیز را ترویج یا مهار کنند [۲۴]. ازاین‌رو، به‌صورت کلی عوامل محیطی به نقش‌هایی اطلاق می‌شود که توسط والدین، همسالان و سایر افرادی که برای یک فرد مهم هستند، ایفا می‌شود و در این راستا ارزش‌ها، نگرش‌ها و بازخورد ارائه‌شده توسط این گروه‌های مرجع، می‌تواند رفتار افراد را هدایت کند [۲۵]. نتایج مطالعات موجود در زمینه قلدری و قربانی سایبری نشان داده است که تعامل عمومی والدین با فرزندان و میانجیگری والدین در استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات، هم با ارتکاب آزار اینترنتی و هم با تجربه آزار و اذیت سایبری مرتبط است. علاوه بر این، برخی از مطالعات نشان داده‌اند که هنجارهای اجتماعی، از جمله هنجارهای ذهنی، توصیفی و دستوری نیز به‌طور مثبت با ارتکاب آزار اینترنتی مرتبط هستند [۲۶]. همسو با مبانی نظری و پژوهش‌های یادشده در پژوهش حاضر، عوامل فرهنگی و اجتماعی نیز در یک جایگاه اختصاصی و جامع، در کنار پیشایندها موردتوجه قرار گرفت و شامل مواردی همچون همدلی قومی و فرهنگی،

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

ISSN: 2383-3483; Journal of Police Medicine. 2024;13(1):e14

نشریه علمی پژوهشی طب انتظامی دوره ۱۳، شماره ۱، ۱۴۰۳

جو مدرسه، سبک‌های فرزندپروری، هویت اجتماعی و پذیرش ادراک‌شده از جانب والدین بود.

اولین طبقه از ویژگی‌های شخصی، مربوط به عوامل مرتبط با هیجان است. مطابق با مرور مبانی نظری، یافته‌ها حاکی از آن است که هیجانات، جزء جدانشدنی پدیده قلدری و قربانی سایبری بوده و چنین استنباط می‌شود که هوش هیجانی و تنظیم هیجان، به‌صورت مکمل در فرآیند قلدری و قربانی سایبری دخیل هستند. همچنان که یافته‌های این پژوهش نشان داد، در بخش پیشایندها و همچنین در بخش پیامدها، عوامل هیجانی از جمله هوش هیجانی، خودآگاهی هیجانی، ایمنی و تنظیم هیجان و سرکوبی هیجان به چشم می‌خورد. در تبیین این یافته می‌توان چنین گفت که تنظیم هیجان یک فرآیند ذاتی است که از طریق آن می‌توان هیجانات خود را تعیین کرده و نحوهٔ تجربه‌کردن و چگونگی ابراز هیجانات را کنترل کرد [۲۷]. نکته قابل توجه در این است که همه افراد، به یک‌شکل به تنظیم هیجان نمی‌پردازند و از راهبردهای تنظیم هیجان متفاوتی استفاده می‌کنند که به‌نوبهٔ خود، راهبردهای تنظیم هیجان، ارتباط‌های متفاوتی را با عملکرد شناختی و اجتماعی افراد نشان می‌دهند. ازاین‌رو چنین استنباط می‌شود زمانی که نوجوانان به دلیل دسترسی محدود به استراتژی‌های تنظیم هیجان، مشکلات کنترل تکانه و فقدان آگاهی هیجان، مشکلات تنظیم هیجانات را تجربه می‌کنند و احتمال بیشتری دارد که در اقدامات سایبری شرکت کرده و در نقش‌های متفاوت قلدر و قربانی سایبری حاضر شوند [۲۸]. همچنان که *گراوس* در مدل هیجان ادعا می‌کند، افراد از دو نوع راهبرد تنظیم هیجان استفاده می‌کنند که مشتمل بر دو نوع راهبردهای متمرکز بر پاسخ و راهبردهای متمرکز بر پیشین است. راهبردهای متمرکز بر پاسخ، پس از تجربه هیجان مانند سرکوب بیانی رخ می‌دهند و در مقابل راهبرد متمرکز بر پیشین، مانند ارزیابی مجدد شناختی قبل از اینکه ارزیابی منجر به یک واکنش هیجانی شود، رخ می‌دهد. سرکوب بیان به معنای مهار احساسات است، درحالی‌که ارزیابی مجدد شناختی به معنای تفکر در موقعیت به‌گونه‌ای است که تأثیر عاطفی آن را کاهش دهد [۲۷]. شواهد کمی رابطه بین قربانی‌سازی سایبری و سرکوب بیانی و ارزیابی مجدد شناختی را بررسی کرده‌اند و نشان می‌دهد که قربانیان سایبری بیشتر اوقات احساسات خود را سرکوب می‌کنند، درحالی‌که نوجوانانی که هرگز قربانی آزار سایبری نشده‌اند، بیشتر از ارزیابی مجدد شناختی استفاده می‌کنند [۲۹].

دومین طبقه از ویژگی‌های شخصی مربوط به شناخت است که شامل مواردی همچون نشخوار خشم، خودکنترلی، عدم بازداری آنلاین، باورهای غیرمنطقی و سایر موارد است. در تبیین این یافته می‌توان از مدل شناختی یکپارچه پرخاشگری کمک گرفت. مدل شناختی یکپارچه پرخاشگری [۳۰]، فرآیندهای شناختی را از تحریک موقعیت خصمانه تا رفتار پرخاشگرانه توضیح می‌دهد. این مدل نظری، سه فرآیند شناختی متفاوت از موقعیت‌های خصمانه تا رفتار پرخاشگرانه از جمله تفسیر خصمانه، توجه نشخوارکننده و کنترل تلاش‌کننده را پیشنهاد می‌کند و فرض می‌کند بعضی از افراد در یک موقعیت مبهم، به‌طور خودکار تمایل دارند موقعیت را خصمانه تفسیر کنند، سپس این تعبیر خصمانه آن‌ها را وادار می‌کند که به‌طور انتخابی و مستمر به انگیزه‌های خصمانه توجه کنند و درنتیجه خشم را تجربه کنند. این روند با توجه نشخوارکننده، بیشتر تکرار خواهد شد و به‌نوبهٔ خود این نشخوار خصمانهٔ ناشی از محرک‌های موقعیتی، تفسیر خصمانه را تقویت می‌کند و درنتیجه تجربهٔ خشم را تقویت می‌کند و احتمال حمله واکنشی را افزایش می‌دهد. در همین حال، مدل شناختی یکپارچه، مفهوم کنترل تلاشگرانه را مطرح می‌کند و بر این نکته تأکید می‌کند که چگونه افراد می‌توانند به‌طور مؤثر از بروز رفتار پرخاشگرانه جلوگیری کنند. این مدل پیشنهاد می‌کند که کنترل تلاشگرانه می‌تواند رفتار پرخاشگرانه را از سه طریق ارزیابی مجدد تفسیر خصمانه، وقفه در روند توجه نشخوارکننده و سرکوب ابراز پرخاشگری کنترل کند [۳۱].

همسو با نتایج پژوهش‌های پیشین، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که می‌توان پیامدهای این پدیده را در قالب یک طبقه جداگانه بررسی نمود. به طور کلی با بررسی پیامدهای مستخرج از پژوهش‌های پیشین، چنین دریافت می‌شود که آزار و اذیت اینترنتی با مشکلات روان‌پزشکی و روان‌تنی همچون آمادگی به اعتیاد، تنظیم هیجان سرکوبی و عدم سلامت و رفاه ذهنی مرتبط است. با دقت نظر در طبقه پیامدهای قلدری و قربانی فضای مجازی، می‌توان دریافت که تعداد پژوهش‌ها در زمینهٔ بررسی پیامدهای مرتبط با قلدری و قربانی فضای مجازی در قشر نوجوانان بسیار محدود بوده و لزوم انجام پژوهش در زمینهٔ بررسی پیامدهای قلدری و قربانی فضای مجازی در ابعاد مختلف و با توجه به ویژگی‌های شناختی و هیجانی نوجوانان، برای تکمیل ادبیات پژوهشی این حوزه به چشم می‌خورد.

در نهایت، مداخلات مرتبط با قلدری و قربانی فضای مجازی در یک طبقه جدا طبقه‌بندی شدند. این مداخلات در دامنه‌هایی همچون مهارت‌های ارتباطی بین فردی، از جمله رفتار جرأتمندانه و سواد فضای مجازی و مهارت‌های شناختی درون‌فردی همچون پذیرش و تعهد و آموزش‌های روان‌شناختی قرار گرفته بودند. با قراردادن مداخلات انجام‌شده در زمینهٔ قلدری و قربانی فضای مجازی در کنار هم، چنین استنباط می‌شود که این مداخلات نه تنها به تعداد انگشت شمار بوده، بلکه هرکدام فقط یک جنبه از رفتار را مد نظر قرار داده و برای بهبود آن تلاش کرده است. این در حالی است که مطابق با پیشایندهای بررسی‌شده در این پژوهش و مبانی نظری پیشین، قلدری و

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

قربانی فضای مجازی یک پدیدهٔ چندبعدی از نظر شناختی، هیجانی و فرهنگی بوده و ضروری است مداخلات مرتبط با این زمینه، همهٔ این ابعاد را در نظر بگیرند و برای توانمندسازی مخاطبان خود در حیطه‌های یاد شده بکوشند. از این رو، لازم است مداخله‌ای با رویکردی جامع و به‌طور منحصر در زمینهٔ قلدری و قربانی فضای مجازی طراحی و اعتباریابی شود.

با تمامی موارد یادشده، این پژوهش از محدودیت‌هایی از جمله عدم دسترسی به برخی از مقالات با توجه به محدودیت‌ها، از جمله عدم بارگذاری متن کامل مقاله و در نظرگرفتن بازه‌ی زمانی محدود برای بررسی پژوهش‌های اولیه همراه بود. همچنین، ازآنجایی‌که مرورهای سیستماتیک دارای اهداف صریح بوده، جزئیات کاملی را درباره همه منابع جستجوشده، ارائه داده و معیارهای صریحی برای گنجاندن یا حذف مطالعات را گزارش می‌کنند. لذا، این دست از مطالعات با تمرکز بر مطالعات با بالاترین کیفیت روش‌شناختی، اطلاعات را با هدف به حداقل رساندن سوگیری از نتیجه‌گیری از هر مطالعه استخراج می‌کنند و یک گزارش ساختاریافته و مفصل را مکتوب می‌کنند. با این توصیفات، به پژوهشگران علاقه‌مند به حوزهٔ قلدری و قربانی سایبری پیشنهاد می‌شود با استفاده از نتایج چنین مطالعاتی، درصدد تدوین و اعتباریابی بستهٔ پیشگیری از قلدری و قربانی فضای مجازی مختص نوجوانان برآیند. همچنین، به مشاوران و متولیان تعلیم و تربیت توصیه می‌شود با در نظر گرفتن پیشایندها و با بهره‌مندی از مداخلات معرفی‌شده، اقدامات لازم برای پیشگیری و مقابله با این پدیده را مبذول نمایند.

نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که می توان پیشایندهای قلدری و قربانی سایبری را در سه طبقه عوامل مرتبط با فرهنگ، شناخت و هیجان جای داد. همچنین می‌توان به‌صورت مجزا مداخلات موثر بر قلدری و قربانی سایبری و پیامدهای برآورد شده این پدیده را در یک طبقه مجزا جایگذاری کرد. در حقیقت یافته‌های حاضر می‌تواند جمع‌بندی از مطالعات انجام‌شده و حاصل تحلیل مجدد داده‌ها با نگاهی دیگر باشد و به روشن شدن هر چه بیشتر پیشایندها، پیامدها و مداخلات مرتبط با این حوزه کمک کند و یک نقشه جامع برای انجام مطالعات به‌صورت منسجم‌تر و باکیفیت‌تر برای پژوهشگران در تحقیقات آتی فراهم آورد.

نکات بالینی کاربردی برای پلیس:

تولید محتوای آموزشی پیشگیری از قلدری و قربانی فضای مجازی با در نظر گرفتن پیشایندها و مداخلات مؤثر بر قلدری و قربانی سایبری به منظور آگاه‌سازی کاربران نوجوان و همچنین، در اولویت قراردادن رسیدگی به تخلّفات و شکایات سایبری به منظور به حداقل‌رساندن پیامدهای منفی این پدیده.

سهم نویسندگان: فاطمه علی پور، ارائه ایده و طراحی مطالعه و جمع‌آوری داده؛ ابوالفضل فرید، ارائه ایده و طراحی مطالعه و تجزیه و تحلیل داده‌ها؛ رامین حبیبی کلیبر و غلامرضا گلمحمدنژاد، تجزیه و تحلیل داده‌ها. همه نویسندگان در نگارش اولیه مقاله و بازنگری آن سهیم بودند و همه با تأیید نهایی مقاله حاضر، مسئولیت دقت و صحت مطالب مندرج در آن را می‌پذیرند.

تعارض منافع: بدین‌وسیله نویسندگان مقاله تصریح می‌نمایند که هیچ‌گونه تعارض منافعی در قبال مطالعه حاضر وجود ندارد.

حامی مالی: در این مقاله هیچ‌گونه حامی مالی وجود داشت.

Reference

1. Ferreira P, Simão A, Ferreira A, Souza S, Francisco S. Student bystander behavior and cultural issues in cyberbullying: When actions speak louder than words. Computers Human Behav. 2016;60.301-311. https://psycnet.apa.org/doi/10.1016/j.chb.2016.02.059
2. Patchin J, Hinduja S. (2015). Measuring cyberbullying: Implications for research. Aggr Violent Behav. 2015;23:69-74. https://doi.org/10.1016/j.avb.2015.05.013
3. Pisa, O. (2017). results (Volume III): Students' well-being. PISA: OECD Publishing, Paris. https://www.oecd.org/en/publications/pisa-2015-results-volume-iii_9789264273856-en.html
4. Myers C.-A, Cowie H. Cyberbullying across the lifespan of education: Issues and interventions from school to university. Int J Environ Res Public Health. 2019;16(7):1217. https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6479619/
5. Luo Q, Wu N, & Huang L. Cybervictimization and cyberbullying among college students: The chain mediating effects of stress and rumination. Front Psychol. 2023;14:1067165. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1067165
6. Ansary N. Cyberbullying: Concepts, theories, and correlates informing evidence-based best practices for prevention. Aggr Violent Behav.2020;50:101343. https://doi.org/10.1016/j.avb.2019.101343
7. Fajardo-Bullón F, Rasskin-Gutman, Redondo Pacheco J, León-del Barco, Burguillo B, & Felipe-Castaño, E. Analysis of mental health in cyberbullying victims and perpetrators in Spanish and Colombian adolescents. Revista Latinoamericana de Psicología.

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

2021;53:122-32. https://doi.org/10.14349/rlp.2021.v53.14

8. Tran H. G. N, Thai T. T, Dang N. T. T, Vo D. K, & Duong M. H. T. Cyber-victimization and its effect on depression in adolescents: a systematic review and meta-analysis. Trauma, Violence, & Abuse. 2023; 24(2):1124-39. https://doi.org/10.1177/15248380211050597
9. Albdour M, Lewin L, Kavanaugh K, Hong J. S, & Wilson F. Arab American adolescents' perceived stress and bullying experiences: A qualitative study. West J Nurs Res. 2017;39(12), 1567-88. https://doi.org/10.1177/0193945916678214
10. Musharraf S, Bauman S, Anis-ul-Haque M, & Malik J. A. General and ICT self-efficacy in different participants roles in cyberbullying/victimization among Pakistani university students. Front Psychol. 2019;10:450100. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.01098
11. Quintana-Orts C, Mérida-López S, Rey L, & Extremera N. A closer look at the emotional intelligence construct: how do emotional intelligence facets relate to life satisfaction in students involved in bullying and cyberbullying. Eur J Investig Health Psychol Educ. 2021;11(3):711-25. https://doi.org/10.3390/ejihpe11030051
12. Lozano-Blasco R, Cortés-Pascual A, & Latorre-Martínez M. P. Being a cybervictim and a cyberbully–The duality of cyberbullying: A meta-analysis. Com Human Behav. 2020;111:106444. https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106444
13. Kowalski R. M, Morgan C. A, & Limber S. P. Traditional bullying as a potential warning sign of cyberbullying. School Psychol Int. 2012;33(5):505-19. https://doi.org/10.1177/0143034312445244
14. Sun X, Chen L, Wang Y, & Li Y. The link between childhood psychological maltreatment and cyberbullying perpetration attitudes among undergraduates: Testing the risk and protective factors. PLoS One. 2020;15(9):e0236792. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0236792
15. Polanin J. R, Espelage D. L, Grotpeter J. K, Ingram K, Michaelson L, Spinney E, et al. A systematic review and meta-analysis of interventions to decrease cyberbullying perpetration and victimization. Prev Sci. 2022;23(3):439-54. https://doi.org/10.1007/s11121-021-01259-y
16. Fekkes M, Van de Sande M, Gravesteijn J, Pannebakker F, Buijs G, Diekstra R, & Kocken P. Effects of the Dutch Skills for Life program on the health behavior, bullying, and suicidal ideation of secondary school students. Health Edu. 2016;116(1):2-15. https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/he-05-2014-0068/full/html
17. Kamaruddin I. K, Ma'rof A. M, Mohd Nazan A. I. N, & Ab Jalil H. A systematic review and meta-analysis of interventions to decrease cyberbullying perpetration and victimization: An in-depth analysis within the Asia Pacific region. Front Psychiatr. 2023;14:1014258. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2023.1014258
18. Farrington D. P, Zych I, Ttofi, & Gaffney H. Cyberbullying research in Canada: A systematic review of the first 100 empirical studies. Aggress Violent Behav. 2023;69:101811. https://doi.org/10.1016/j.avb.2022.101811
19. Momenirad A, Aliabadi Kh, Fardanesh H & Mazini N. Qualitative content analysis in research: nature, stages and validity of results. Educational Measurement Quarterly. 2013;4(14):187-22 (in Persian).
20. Rezaee N, Salsali M, & Jahantigh M. Identification of women's health dimensions: a review on qualitative studies. Iran J Nurs Res. 2015;10(3):119-30. https://ijnr.ir/article-1-1572-en.pdf
21. Irmayanti N, Soetjipto B, Chusniyah T, & Rahmawati H. Exploring the Influence of Theoretical Factors on Students' Cyberbullying Behavior: A Bandura-Inspired Study. Migration Letters. 2024;21(1):305-16. https://doi.org/10.59670/ml.v21i1.5181
22. Barlett C. P, Seyfert L. W, Simmers M. M, Hsueh Hua Chen V, Cavalcanti J. G, Krahé B et al. Cross-cultural similarities and differences in the theoretical predictors of cyberbullying perpetration: Results from a seven-country study. Aggress Behav. 2021;47(1):111-9. https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.11.014
23. Tokunaga R. S. Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. Com Human Behav.2010;26(3):277-87. https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.11.014
24. Ho SS, Poorisat T, Neo RL, et al. Examining how presumed media influence affects social norms and adolescents' attitudes and drinking behavior intentions in rural Thailand. J Health Commun. 2014;19(3), 282–330. https://doi.org/10.1080/10810730.2013.811329
25. Chen L, Ho S. S, & Lwin M. A meta-analysis of factors predicting cyberbullying perpetration and victimization: From the social cognitive and media effects approach. New Media Soc. 2017;19(8):1194-1213. https://doi.org/10.1177/1461444816634037
26. Gross J. Emotion regulation. In J. M. Haviland-Jones, & L. F. Barrett (Eds.), Handbook of emotions (pp. 497–512). New York: The Guilford Press. https://psycnet.apa.org/record/2008-07784-031
27. Turliuc M. N, Măirean C, & Boca-Zamfir M. The relation between cyberbullying and depressive symptoms in adolescence. The moderating role of emotion regulation strategies. Com Human Behav. 2020;109:106341. https://doi.org/10.1016/j.chb.2020.106341
28. Vranjes I, Erreygers S, Vandebosch H, Baillien E, & De Witte H. Patterns of cybervictimization and emotion regulation in adolescents and adults. Aggress Behav. 2018;44(6), 647–57. https://doi.org/10.1002/ab.21790
29. Wilkowski B. M, & Robinson M. D. The anatomy of anger: An integrative cognitive model of trait anger and reactive aggression. J Person.2010;78(1):9-38. https://doi.org/10.1111/

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]

j.1467-6494.2009.00607.x

30. Li M, He Q, Zhao J, Xu Z, & Yang H. The effects of childhood maltreatment on cyberbullying in college students: The roles of cognitive processes. Acta Psychol. 2022;226, 103588. https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2022.103588

[Downloaded from jpmed.ir on 2026-11-22]

[DOI: 10.30505/13.1.14]